

Wonen in Groningen

Van de Engelsman weten we het: zijn home is zijn castle. Maar hoe beleeft de Groninger zijn huis? Een blik achter de deur.

„Uit mijn studeerkamer zie ik uren ver; als ik wil tot den Himalaya”

Door Cees Stolk

■ GRONINGEN – Soms waant hij zich terug in de vorige eeuw. Dan voelt hij de nabijheid van schrijfster Henriëtte Roland Holst, van schilder Jan Veth, van historicus Johan Huizinga. Dan hoort hij als het ware hoe het drietal druk met elkaar in discussie is. Dan kijkt hij als buitenstaander toe en luistert slechts. „Ik zie die literaire avondjes al voor me en dan geniet ik extra van dit huis. Het doet me wel wat dat ik in het huis van Johan Huizinga woon. Ik voel me met hem verwant en daarom wil ik dit huis intact laten.” Dit huis is een Engels landschapshuis. Een huis met voetsporen, die de huidige eigenaars Enno (79) en Atie (80) Mandema niet willen uitwisselen. Uit eerbied en ontzag voor de vorige eigenaars, zo vertellen zij.

In 1911 kocht de beroemde historicus prof. dr. Johan Huizinga de villa aan de Verlengde Hereweg van internist dr. Ranneft. Hij begon er in één van de vele kamers aan zijn beroemde boek *Herfsttij der Middeleeuwen*, hét standaardwerk over de laatmiddeleeuwse cultuur.

Hij noemde zijn villa Klein Toornvliet, uit liefde voor zijn vrouw, de jonkvrouw Mary Vincentia Schorer bij wier familie hij de zomers doorbracht. De Schorers waren door koning Willem I in de adelstand verheven en bewoonden in Middelburg het buiten Toornvliet. Zijn schoonmoeder Elsiëna Plaat was de dochter van burgemeester en arts Plaat uit Beerta en zo voelde de Groninger Huizinga zich in het verre Zeeland al snel thuis.

Toen Huizinga het Engelse landhuis in Helpman betrok noemde hij dat dan ook naar zijn vrouw's familie. Een comfortabel huis met toen nog vrij uitzicht over het Groningse land waarover hij in een van zijn boeken opmerkte: „Uit mijn studeerkamer zie ik uren

ver; als ik wil zelfs tot den Himalaya.” Bij de verbouwing dichtte hij zelfs een versje:

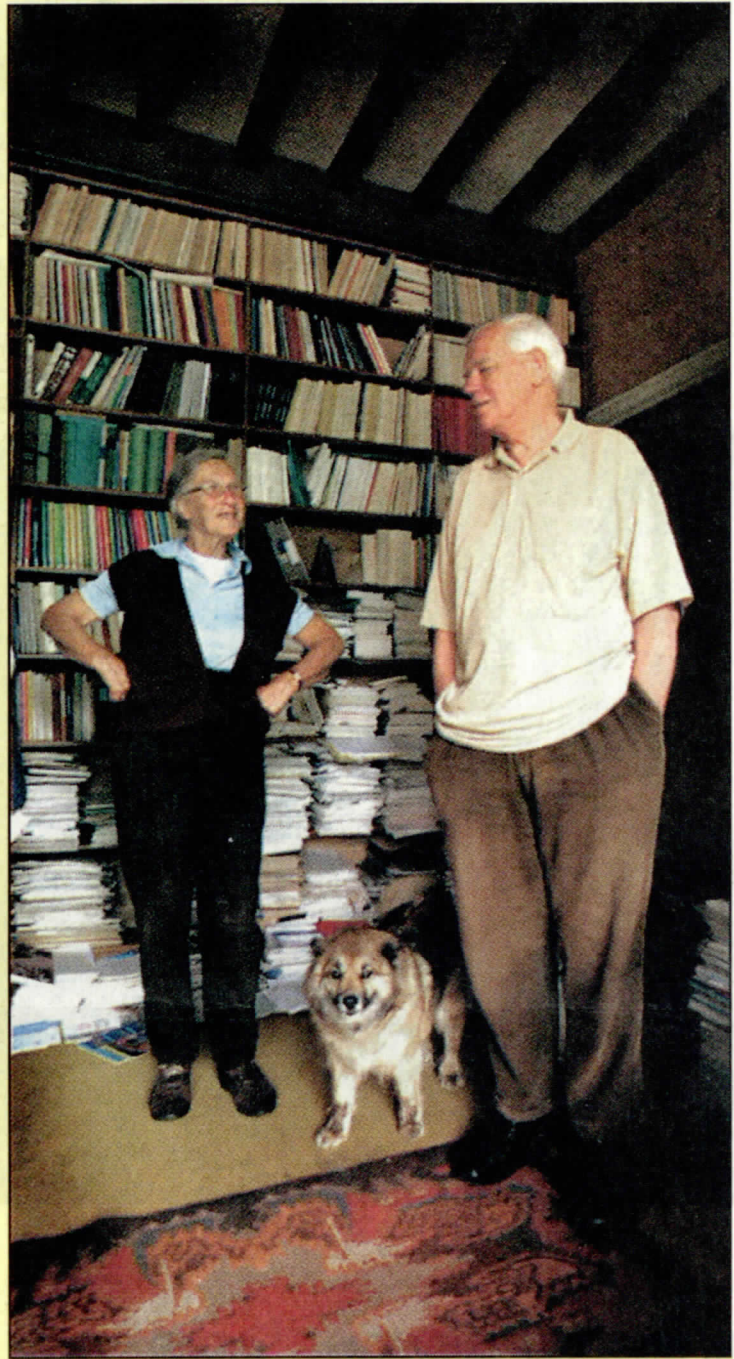
*Helpman, Helpman!
Ieder draag' een steentje an,
Om het nieuwe huis te tooien,
Binn' en buiten te vermoien*

Vanuit de woonkamer vergaapt de bezoeker van nu zich aan de uitgestrekte tuin, die herinnert aan een landschap in Kent. In de verte glinstert het water van de vijver, die bijna gedempt was voor de wijk Weijert-Zuid. Enno: „Toen ik dit kocht kon ik tot Peize kijken.” Schilder Johan Dijkstra heeft tuin en vijver nog vereeuwigd op het doek voor het geval die wijk inderdaad de tuin zou opslokken. Maar zover kwam het niet. De nieuwbouw deed een paar stappen naar achteren en zo is de tuin met de statige beuken, kastanjes, ceders, ro-dodendrons en gele en blauwe regen een streling voor het oog.

De Mandema's namen de villa over van Frits Beukema, de strokartonfabrikant uit Hoogezand. Toen, in 1968, waren er niet zoveel gegadigden voor Klein Toornvliet. „Wij vielen voor de tuin”, legt Enno, internist en hoogleraar geneeskunde in ruste, de keuze voor dit huis uit. „Wij zijn beiden mensen van de ruimte. Mijn lieve vrouw Atie komt van een boerderij in Westerland en ik uit Uithuizen. Dus, we zijn weidsheid gewend en kunnen niet zonder ruimte. Huis en tuin zijn voor ons één.”

Het huis telt vele kamers. Tussen de woon- en televisiekamer vallen de stalen suitedeuren op, die als een harmonica in en uit elkaar schuiven. Alle kozijnen zijn trouwens van staal, een novum voor die tijd, maar nu niet altijd even plezierig vanwege een hoog roestgehalte.

Met vier kinderen hebben de Mandema's al meer dan 30 jaar in de Huizinga villa gewoond. In al die jaren hebben zij niets veranderd. Alles is intact geble-

▲ Een prettige chaos' in de bibliotheek van Enno en Atie Mandema.

Foto Anne Marie Kamp

ven. „We hebben alleen een doorgeefkast laten maken van de keuken naar de woonkamer. Wij raken op leeftijd en dan moet je elke keer als je het eten opdient een eind omlopen.”

Hun neef heeft tevoren gewaarschuwd: „Oom en tante hebben het niet al te netjes in huis.” „Dat klopt”, erkent tante vrolijk. En oom moet hartelijk lachen. „Wij zijn natuurmen- sen. Wij kamperen heel graag in ons tentje en trekken met de rugzak de bergen in. Als men zegt: u hebt het wat rommelig, dan is dat ook zo, maar wij mogen ook graag kamperen, ook in ons huis.”

Hij leidt ons naar de serre waar de vrouw van Johan Huizinga maanden ziek lag. In een van zijn brieven schreef de hoogleraar dat zij daar 'met de zon mee verhuisde.' Hij verzorgde haar tot en met, maar de ongeneeslijke tumor bleek niet te genezen en zijn geliefde stierf in 1914, enkele weken voor het uitbreken van de Eerste Wereldoorlog.

Op het tapijt knipsen takjes van de open haard onder de schoen- zool. In alle hoeken en gaten liggen ordners kriskras door elkaar. Ze zijn de voorbodes van de 'prettige chaos' in de bibliotheek. Overal knipsels, stencils en allerhande paperassen op de grond. Zijn bureau is een wirwar van papieren, boeken hangen schots en scheef in de kast. Stond Huizinga's bureau op dezelfde plaats?, zo mijmert hij. Was de chaos minder groot? Om dat laatste be-

kommert hij zich niet. Want „vergis u niet, er zit een systeem in deze chaos.” Om dat te bewijzen zoekt hij op zijn knieën naar een beschrijving van zijn huis en vindt die ondanks zijn slechtiendheid ook snel.

We dwalen inmiddels op de bovenverdieping met het binnenbalkon en het imponerende houtwerk. Slaapkamers te over en dan opeens verdwijnt achter nu de linnenkamer een trap naar beneden. Hier woonde de dienstbode. Die had ook een aparte trapopgang en een eigen stukje tuin waar ze aardappels kon schillen. Ommuurd, dat wel, want rijk en minder rijk leefden toen nog in gescheiden werelden.

In de hoge gang valt het biljart op. Een verjaardagscadeautje van zijn vrouw, zo blijkt. In de krant zag zij eens een advertentie staan: te koop, biljart in Sidedeburen. „Ik wilde mijn man verrassen. Een pingpong tafel vond ik zo gewoontjes.” Hij: „Dat was een goede oplossing, een biljart in de hal want wat doe je anders met zo'n enorme ruimte.”

Johan Huizinga, de man van de klok, de schrijver met een vast dagritme, bedacht zo zijn eigen oplossing voor de hal. Enno vertelt: „Stipt om elf uur ging hij met zijn kinderen paardje spelen en dan liep hij met zijn zweepje achter hen aan.”

Zo blijft de geest van Johan Huizinga in Klein Toornvliet ronddwalen.

Regio

► Klein Toornvliet, een Engelse villa in Groningen. De architect P.M.A. Huurman bouwde dit 'kasteeltje' voor de internist Ranneft, die het in 1911 verkocht aan de beroemde Groninger historicus/hoogleraar Johan Huizinga.

Foto Anne Marie Kamp

► De schitterende landschapstuin met imposante bomen. Huizinga keek tot aan 'den Himalaya', Huidige bewoner Enno Mandema keek er tot aan Peize. Achter de vijver begint nu echter de nieuwbouwwijk De Weijert-Zuid.

Foto Anne Marie Kamp